

Extremavel utsätter hundar för onödigt lidande

Dagens rasideal går mot allt mer extrema utseenden hos hundar. En vagt formulerad rasstandard har blivit en fråga om djurskydd. Veterinärer får allt oftare korrigera fysiologiska överdrifter som enkelt skulle kunna förebyggas med hjälp av en sundare avel. Uppfödare och köpare måste börja tänka om.

Engelsk bulldog är en ras vars luftstrupe är så deformerad att hundarna har svårt att andas. Övriga inre organ utsätts därmed för onormala påfrestningar på grund av syrebrist.

FOTO: PLEPLE2000

★ Människan har i årtusenden jobbat med att förändra funktion och utseende på sitt käraste sällskapsdjur, hunden, för att anpassa den till olika ändamål.

Under lång tid handlade avelsarbetet mest om att hitta djur som hade bra förmåga att utföra viktiga uppgifter för sina ägare, till exempel att jaga, vakta eller valla boskap.

Så småningom ville vissa hundägare också ha djur med speciella utseenden som inte nödvändigtvis var kopplade till ett arbete som hunden skulle utföra.

Liksom i andra sammanhang dröjde det inte länge innan man började tävla om vem som var bäst, denna gång beträffande hur hundarna såg ut. Det var startskottet till en strävan efter allt mer extrema utseenden för många hundraser, en strävan som i vissa fall går ut över djurens välbefinnande.

Djursjukvårdspersonal är de som tydligast ser de hälsomässiga avigsidorna med en del av dagens rasideal. Sveriges Veterinärförbund blev under 2005 och 2006 kontaktat av flera medlemmar som reagerat över extrem exteriöravel hos olika hundraser. De praktiserande veterinärerna ser en mängd exempel på fall där hundar utsätts för skada eller lidande på grund av rasstandarder och domarbedömningar från utställningar, som premierar ofysiologiska utseenden hos hundarna.

Syrebrist och kejsarsnitt

Sedan många år tillbaka har problem noterats hos vissa raser. Det gäller till exempel de *brachycefala* (trubbnosiga) hundarna där rasstandarderna orsakar andningsbesvär. Hundarnas luftstrupe är många gånger så deformerad att de har svårt att andas och övriga inre organ utsätts därmed för onormala påfrestningar på grund av syrebrist. Engelsk bulldog är en sådan ras.

Vidare har det länge konstaterats att vissa raser har återkommande förlösningssvårigheter, som regelmässigt le-

der till kejsarsnitt. Problemen kan uppkomma både på grund av olämpliga kroppsformer och värksvaghet. Studier har visat dessa problem hos bland annat bostonterrier, fransk och engelsk bulldogg och skotsk terrier.

Andra, sedan gammalt, kända svagheter är raser med oskyddade ögon vars storlek, form eller placering kan leda till skador och lidande.

Trenden förstärks

Tyvärr verkar trenden mot allt mer extrema utseenden hos hundar förstärkas snarare än försvagas.

Rasen shar pei var länge inte tillåten i Sverige, men är nu på frammarsch. Många av deras valpar har så stora problem med hudveck som skaver mot ögat, *entropion*, att de kan få omfattande sår på ögats hornhinna. För att förhindra detta "tackas" de, det vill säga, man viker ut både övre och undre ögonlocken.

” Svenska prisbelönta topphundar i rasen är framavlade så att de har svårt att röra sig utan att släpa magen i marken.

Ibland måste även huden på hjässan dras ihop med tillfälliga stygn som de kan få gå med i flera månader. Ändå måste de ofta opereras som vuxna.

Prisbelönta rörelsestörningar

Rasen basset hound utgör ett annat exempel där avelsarbetet inte alltid stimulerar möjlighet till naturligt beteende för hunden. Svenska prisbelönta topphundar i rasen är framavlade så att de har svårt att röra sig utan att släpa

Shar pei har stora problem med hudveck som skaver mot ögat och orsakar sår på hornhinnan. För att förhindra detta "tackas" hundarna, det vill säga, man opererar både övre och undre ögonlocken. Ibland måste även huden på hjässan sys upp.

FOTO: EVA HERTIL ▶

magen i marken. Än mer anmärkningsvärt blir det när man tittar på topphundarna inom bruksgrenen av samma ras. Dessa hundar har betydligt mer naturliga proportioner mellan kropp och ben, med motsvarande mindre risk för rörelsestörningar och skador. Ändå har bruksgrenen och utställningsgrenen utgått från samma rasstandard.

Listan på andra skade-/sjukdomsframkallande rasideal kan göras lång, exempelvis extremt mycket skinn hos mastino napoletano, extremt hängande undre ögonlocket hos newfoundlandshund, extremt långa och tunga öron hos cockerspaniel, extremt mycket "räkstjärt" och vinklade haser hos schäfer, extremt raka bakben hos chow chow och så vidare.

En fråga om djurskydd

Vi närmar oss en punkt när övertolkningar av en vagt skriven rasstandard blir en fråga om djurskydd. Landets veterinärer får allt oftare korrigera fysiologiska överdrifter som lätt hade kunnat förebyggas genom en sundare avel och en djurskyddsinriktad bearbetning av rasstandarder från domare och uppfödare.

Svenska Kennelklubben vill enligt sina stadgar främja avel av mentalt och fysiskt sunda, bruksmässigt, jaktligt och exteriört fullgoda rasrena hundar. SKK har också en policy där man tar avstånd från avel och premiering av osunda egenskaper. Under många år syntes dock liten aktivitet med denna inriktning hos de aktiva uppfödarna och domarna, trots en klargörande lagstiftning.

29 § i Djurskyddsförordningen tydliggör samhällets syn på problemet: "29 § ... Avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren är förbjuden."

Samarbete veterinärer – SKK

För att stoppa utvecklingen mot en allt mer uttalad extremavel, inledde Sveriges Veterinärförbund och SKK ett sam-

arbete i januari 2007. I en arbetsgrupp sitter representanter från båda organisationerna för att initiera åtgärder för en sundare hundavel.

En av gruppens första uppgifter var att precisera begreppet "sund hund".

För att ha en gemensam definition att utgå ifrån, kom samarbetsgruppen överens om följande förklaring.

En sund hund ska:

- *Ha möjlighet att andas obehindrat.*
- *Kunna röra sig obehindrat och naturligt.*
- *Ha en huvud/ögonform och hudomfång som gör att ögat skyddas från skador och irritation.*
- *Ha utformning på hörselgång och öronlapp så att irritation, infektion och skada i och runt örat förebyggs.*
- *Ha utformning av hud och pälsbeklädnad på huvud, bål, analregion med mera så att hudrelaterade problem förebyggs.*
- *Kunna genomföra en naturlig förlossning utan onormal risk för komplikationer.*

Många måste medverka

Dessa kriterier presenterades under SKKs stora domarkonferens i november 2007. Konferensen handlade till stor del om risker med extremavel, och blev startskottet för ett mer organiserat informationsarbete riktat mot utställningsdomare.

Nästa steg för arbetsgruppen blev att inventera befintliga data över sjukdomsproblem relaterade till ras. Baserat på en undersökning bland hunddomare, rasklubbar och veterinärer publicerade SKK i januari 2009 "Särskilda Rasspecifika Domaranvisningar", där de mest utsatta hundraserna listas.

”Uppfödarna måste förstå och åtgärda problemen i sitt avelsarbete, köparna måste bojkotta "häftiga" hundar med extrema utseenden ...

47 raser identifierades i tre riskklasser, där sju raser (engelsk bulldogg, mastino napoletano, shar pei, chow chow, basset hound, fransk bulldogg och pekingese) klassas som högrisk. Samtidigt med de Särskilda Rasspecifika Domaranvisningarna gav SKK ut en reviderad samling grundregler för sina medlemmar. Där står bland annat att man bara får avla på hundar som "inte har allvarlig sjukdom/funktionshinder".

Dessa dokument är mycket värdefulla och innebär ett stort steg framåt mot sundare hundavel, men åtskilligt arbete kvarstår. Det behövs en fortlöpande diskussion med uppfödare och domare, både från Sverige och länder som vi samverkar med. Ett utökat samspel med veterinärkåren vore önskvärt i detta sammanhang som nu har börjat, till exempel genom att handlingsprogram har utarbetats för några av högriskraserna.

Uppfödarna måste förstå och åtgärda problemen i sitt avelsarbete, köparna måste bojkotta "häftiga" hundar med extrema utseenden och djurskyddsorganisationer måste hjälpa till att sprida information.

En svängning i den här frågan kommer att ta lång tid och möta en del motstånd, men med ihärdigt arbete på många fronter kan vi förhoppningsvis få ett avelsideal där begreppet "sund hund" blir mer än en klyscha.

JOHAN BECK-FRIIS
LEG VETERINÄR

Sunda och friska rashundar

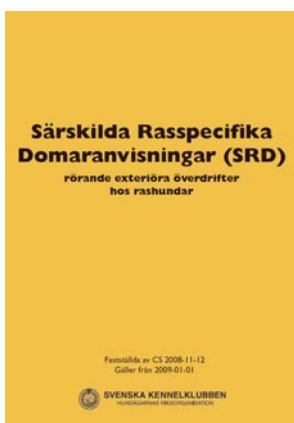
– prioriterat mål för Svenska Kennelklubben

De allra flesta rashundar i Sverige mår bra och lever sunda, friska liv – undersökningar visar att den svenska hundstammen har en högre medelålder än tidigare. Samtidigt förekommer det exteriöra överdrifter inom hundaveln, som potentiellt kan bli ett stort problem inom vissa raser. Det är knappast någon nyhet för svenska uppfödare eller för Svenska Kennelklubben, som sedan trettio år aktivt har arbetat förebyggande för att minska sjukdomsförekomsten bland våra raser.

★ För att förhindra att hälsovådliga överdrifter premieras på hundutställningar har Svenska Kennelklubben tagit fram ett material kallat Särskilda rasspecifika domaranvisningar (SRD). Där görs exteriördomarna uppmärksamma på 47 raser med rastypiska överdrifter som kan ge hälsoproblem. Det är bara en åtgärd i en lång rad av insatser som Svenska Kennelklubben har gjort under åren.

Svenska Kennelklubben arbetar för att befrämja hälsan hos våra rashundar genom regelverk, utbildning och öppenhet. I stadgar, grundregler och avels-policy betonas att sundhet och friskhet ska komma i första hand. De svenska domarna får en gedigen utbildning där mycket fokus läggs på att domarna ska premiera fysiskt och mentalt friska hundar utan exteriöra överdrifter.

Öppenhet och tillgång till information är en annan viktig del av hälsoarbetet. I Svenska Kennelklubben redovisas veterinärmedicinska resultat helt öppet vilket gör att uppfödarna har mycket god information om de hundar som ska användas i aveln. Så gott som samtliga rasklubbar har upprättat rasspecifika avelsstrategier som fungerar både som information till uppfödarna och som riktlinjer för hur en god avel med fokus på hälsa ska bedrivas inom rasen. Svenska Kennelklubben har också ett nära samarbete med försäkringsbolag, veterinärer och forskare och stöder svensk hundforskning med betydande

SKKs "Särskilda Rasspecifika Domaranvisningar" från 2009 är ett värdefullt redskap för en sundare hundavel.

belopp för att få kunskap om de sjukdomar som drabbar våra hundar.

Avelsarbetet är i hög grad internationellt vilket gör att svenska uppfödare inte på egen hand kan ändra hälsoläget i en ras. Rasstandarderna gäller internationellt och standarden skrivs av det land som rasen kommer ifrån. Det arbete som Svenska Kennelklubben har gjort för att befrämja hälsan hos de svenska rashundarna gör Sverige till en förebild i många hundländer. De åtgärder som har vidtagits för att motverka exteriöra överdrifter har mottagits mycket positivt på många håll. Under tiden fortsätter arbetet här hemma med att sprida kunskap och medvetenhet kring riskerna med överdriven avel.

SVENSKA KENNELKLUBBEN

NÅGRA AV DE ÅTGÄRDER SOM SKK VIDTAGIT:

- 1979 påbörjades arbetet med att ta fram hälsoprogram för olika raser. Hälsoprogrammen har till syfte att undersöka de ärftliga hälsoproblem som finns och ge uppfödarna ett bra underlag för avelsarbetet.
- På 1980-talet började veterinärmedicinska resultat redovisas öppet.
- Under 1990-talet gjorde SKK ett tillägg i samtliga rasbeskrivningar angående hundars hälsa och mentalitet.
- 2001 förbjuder SKK bland annat avel med hundar med allvarliga sjukdomar eller funktionsnedsättningar.
- 2001 utarbetas rasspecifika avelsstrategier, där bland annat det nuvarande hälsoläget i rasen liksom framtida målsättningar formulerats. Det är ett unikt projekt inom hundvärlden.
- 2006 förbjuder SKK bland annat avel mellan alltför närbesläktade individer.
- Avelsdata, med uppgifter om veterinärmedicinska resultat bland annat, blev tillgängligt på webben 2007.
- 2009 tas de rasspecifika domaranvisningarna i bruk, för de 47 raser som har rastypiska överdrifter som kan ge hälsoproblem.